

BIBLIOTECA DE
CATALUNYA
MEMÒRIA 2011

1. PRESENTACIÓ	3
2. QUÈ OFERIM ALS USUARIS?	4
2.1 Serveis a l'usuari	4
2.2 Serveis educatius i visites	5
2.3 Activitats de difusió	5
3. QUÈ HI PODEN TROBAR ELS USUARIS?	7
3.1 Col·leccions de la BC	7
3.2 Papers i Arxius incorporats recentment	8
La pianola de la BC	9
3.3 La Biblioteca Digital	11
4. TREBALLAR A LA BC	13
4.1 Comunicació interna	13
4.2 Estadets internes	13
L'Arxiu Joan Maragall	14
5. QUINS SÓN ELS NOSTRES ALIATS?	16
5.1 CBUC (Consorti de Biblioteques Universitàries de Catalunya)	16
5.2 Google Llibres	16
5.3 Europeana	16
6. PUBLICACIONS	17
6.1 Publicacions impreses	17
6.2 Publicacions electròniques	17
6.3 Altres edicions	17
7. AGRAÏMENTS	17
8. ESTADÍSTIQUES	18

1. PRESENTACIÓ

Em plau presentar la Memòria de la Biblioteca de Catalunya d'aquest any 2011. Un any que ha estat ple de dificultats. Amb la Memòria els donem a conèixer l'activitat i la situació general de la Biblioteca i la feina feta per unes persones que han sabut superar els problemes i han plantat cara a les adversitats emprant amb il·lusió el repte d'aconseguir realitzar els propòsits amb mitjans molt reduïts i amb un futur incert.

La Biblioteca de Catalunya ha emprès el camí de forma decidida per a consolidar-se com la biblioteca oberta, fiable i útil que ens hem proposat. Ja és la Biblioteca de tothom, sense parets ni fronteres, la biblioteca que sempre respon, la biblioteca que reuneix la cultura catalana enregistrada en qualsevol suport, la biblioteca que la conserva i la preserva, la biblioteca que difon arreu del món els fons propis i dona suport a les altres biblioteques, la biblioteca que lidera els serveis de preservació digital i introdueix i sistematitza les normatives internacionals en matèria de biblioteques.

I també és la biblioteca que comparteix el seu espai amb professors, investigadors, empreses editorials, músics, poetes i gent de teatre. S'hi han fet classes, recerca, visites guiades, taules rodones, sessions de Jornades i Congressos, conferències, presentacions de llibres i revistes, concerts, recitals i teatre, activitats que han fet que trepitgessin la Biblioteca i l'Arxiu Maragall moltes persones que no ho havien fet mai. Expresso la meua satisfacció per la major visibilitat de la Biblioteca i de l'Arxiu Maragall que aquest any ha ampliat l'activitat amb motiu de la

commemoració del centenari de la mort del poeta.

Vull subratllar que els serveis s'han anat adaptant a la reducció de mitjans i recursos sense causar perjudicis als usuaris que precisament han avaluat el grau de compliment de la Carta de serveis de la Biblioteca amb un 92%. Atribuïm a aquesta satisfacció dels enquestats i a l'ampliació i a la millora dels serveis en línia, l'augment del nombre d'usuaris en un 21% respecte a l'exercici anterior.

Si, per problemes econòmics, no s'ha pogut obrir en tot l'any la Sala d'Exposicions, en canvi, s'han fet dotze exposicions al vestíbul de la Biblioteca i una a l'Arxiu Maragall, totes molt visitades i comentades. A més, s'ha iniciat una nova activitat, humil i original, molt útil pel manteniment de la pianola i els rotlles i ben agradable per als usuaris: el mini concert diari de pianola que es fa, des del mes de maig, al moment d'obrir les sales de la Biblioteca. El trobaran ressenyat en l'article "*La pianola de la BC*" que signa Ramon Sunyer .

La Biblioteca ha rebut moltes donacions tal com podran veure en aquesta Memòria. L'agraïment de la Biblioteca a totes les persones, famílies, organitzacions, entitats, institucions que les han fet. D'entre totes les donacions, vull destacar-ne quatre que faran d'aquest 2011 un any digne de ser recordat per aquest motiu: la de la il·lustradora Roser Capdevila, la del dramaturg Josep Maria Benet i Jornet, la de l'escriptora Maria Barbal , i la del dibuixant Enric Cluselles. Gràcies per la seva generositat i per voler posar a la disposició de tothom el seus arxius i el seu patrimoni bibliogràfic.

Dolors Lamarca
directora

2. QUÈ OFERIM ALS USUARIS?

La Biblioteca de Catalunya, una organització orientada a l'usuari s'ha consolidat com una biblioteca oberta, fiable i útil.

biblioteques membres del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC) sol·licitar ells mateixos directament i via web el préstec de documents d'una altra biblioteca del CBUC. Aquest nou servei s'anomena PUC.

Pagament virtual de serveis de la BC

Els usuaris poden abonar, des de l'1 de març, els serveis de reprografia i obtenció de documents amb targeta de crèdit mitjançant el web de la BC.

Serveis en línia

Des del web de la Biblioteca es pot accedir a diversos serveis: informació bibliogràfica, petició, reserva, préstec i reproducció de documents, préstec d'e-lectors, reserva d'ordinadors portàtils a la sala de lectura, préstec interbibliotecari per a institucions i usuaris particulars, proposta de compra de documents, visites guiades i sessions de docència, obtenció i renovació de passis i carnets de lector, i distribució de documents duplicats a entitats sense ànim de lucre.

2.1 Serveis a l'usuari

Avaluació del grau de compliment de la Carta de serveis

Per conèixer el grau de compliment dels compromisos que la BC ha establert amb els seus lectors mitjançant la [Carta de serveis](#), s'han avaluat els indicadors que els mesuren. El grau de compliment de la carta ha arribat al 92%. En general els resultats són satisfactoris, d'acord amb la tendència d'anys anteriors (detall al document [Avaluació del grau de compliment de la Carta de serveis](#)).

Llegim al jardí

El 4 d'abril es va reprendre el servei Llegim al jardí, d'ús del jardins del recinte de l'antic Hospital com a espai de lectura. A més de taules i cadires els usuaris disposaven de connexió a Internet sense fils, i de préstec de llibres i revistes. Fins a la seva finalització el 31 d'octubre el servei ha tingut gairebé 13.000 usuaris i s'han consultat uns 6.000 documents.

Nou servei PUC

Des del 17 d'octubre s'ofereix un nou servei de préstec consorciat gratuït que permet als usuaris de les

Exposició "Maragall, terror espiritual"

Creixement dels indicadors estadístics

El nombre d'usuaris augmenta un 21% gràcies sobretot a l'increment dels usuaris en línia.

Pel que fa a la consulta presencial de documents s'incrementa un 17,5% amb relació al 2010.

Quant al nombre de registres al catàleg, segueix la tendència a l'alça dels darrers anys, i creix un 4%.

2.2 Serveis educatius i visites

Col·laboració amb universitats i centres d'ensenyament

El 2011 ha continuat la campanya de col·laboració amb universitats i centres d'ensenyament secundari iniciada el 2005. L'objectiu de la iniciativa és oferir als professors i alumnes sessions de formació específica dels seus estudis a la Biblioteca de Catalunya.

Jornades de Portes Obertes i visites guiades

La Jornada de Portes Obertes s'ha celebrat el dimecres 27 d'abril per comptes de la diada de Sant Jordi, que queia en dissabte Sant. Tot i el canvi de data 732 persones van visitar la Biblioteca.

Durant l'any han s'han rebut 3.550 persones en 163 visites guiades per a estudiants universitaris, de primària i secundària, escoles d'adults, associacions diverses i professionals de l'àmbit de la informació i la documentació. L'Arxiu Joan Maragall, com a casa museu, ha tingut uns 5.689 visitants.

2.3 Activitats de difusió

Exposicions

La BC ha organitzat durant el 2011 diferents exposicions:

- "Feliç Any Nou: Almanacs i calendaris". 13.12.2010 - 09.01.2011
- "Carpeta Idea del taller Arcontraprova". 10.01 - 03.02.11
- "Escriptors hongaresos". 14.02 - 13.03.11
- "150 anys de la unificació d'Itàlia. Itàlia i Catalunya. Recepció i projecció culturals". 17.03 - 10.04.11
- "No es deixa llegir. Llibre d'artista". 11.04 - 11.05.11
- "Pau Milà i Fontanals". 12.05 - 05.06.11
- "El Cargolí. Una revista catalana il·lustrada". 06.06 - 30.07.11
- "Manuscrits impresos musicals de l'Edat Mitjana i el Renaixement". 04.07 - 31.07.11
- "Gaietà Buïgas Monravà". 01.08 - 02.10.11
- "Literatura polonesa abans i després de Czeslaw Milosz. Premi Nobel de literatura 1980". 03.10-01.11.11
- "Cent anys de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans". 02.11 - 06.12.11
- "L'esperit de Nadal: una paga extraordinària per a una despesa extraordinària". 07.12.11 - 08.01.12
- "Maragall, terror espiritual". 14.12.11 - 14.01.12

Teatre a la BC

La Biblioteca ha acollit la representació de diverses obres teatrals com *Natale in casa Cupiello*, del 22 de desembre al 16 de gener de 2011; *La mort d'Ivan Ilitx*, del 31 de

gener al 6 de març; *La presa*, del 24 de març al 17 d'abril; Taller *Tonio Kröger*, de l'11 al 22 de maig; *Luces de Bohemia*, del 22 de juny al 31 de juliol; Terra Baixa Reload, del 16 d'agost al 4 de setembre; *Pleito matrimonial del cuerpo y alma*, del 26 de setembre al 6 de novembre; i *Homes de Shakespeare* i *Asufre*, del 21 de novembre de 2011 al 10 de gener de 2012.

Activitats musicals

Durant el 2010 han tingut lloc diverses activitats musicals a la Biblioteca: el Recital de piano *El llarg camí cap a les Goyescas* de Granados; la presentació-concert del CD *Clara Schumann & Johannes Brahms* i del llibre *Johannes Brahms. Cartas: 1853-1897*; el concert commemoratiu dels 150 anys de la unificació d'Itàlia; el concert de Tatiana Bezmenonva, en el Concurs Internacional de Música Maria Canals; els concerts dels Dimarts Musicals a l'Arxiu Maragall; la presentació-concert del CD *Músiques per al record*, de Francesc Taverna-Bech; el concert *L. Boccherini*; el concert de Patricia Caicedo i Irene Aisemberg; el Concert d'Exaudi nos:

Durate!; la presentació-concert del CD *Miniatures catalanes per a violí i piano*; la presentació de la col·lecció de tango Francesc Arellano; el concert de Pere Vilanova; el concert dels Amics dels Clàssics; i el II Festival de Música Josep Soler.

Altres esdeveniments

A més d'aquestes activitats se n'han dut a terme d'altres de destacades com la taula rodona "Escriptors hongaresos"; els recitals de poesies de Joan Maragall; les conferències de la Setmana de la Poesia de Barcelona; les "5es Jornades de Cultures Medievals. Hospitals medievals, espai, assistència i medicina"; la conferència de la Càtedra UNESCO de l'IEC; i les conferències "Vida nova en Maragall" i "Vides de Maragall";

Així mateix s'han dut a terme diferents presentacions de llibres i discs.

D'altra banda, la BC ha cedit els seus espais per a diferents activitats: rodes de premsa, congressos, reunions, etc.

Tango
a la BC

3. QUÈ HI PODEN TROBAR ELS USUARIS?

El 2011 la Biblioteca de Catalunya ha adquirit 138.266 unitats documentals, de les quals 30.020 corresponen a donacions, 26.603 a compres, 150 a intercanvi i les 81.493 restants al Dipòsit Legal.

3.1 Col·leccions de la BC

Impresos i Col·leccions Especials

D'entre els documents ingressats destaca el cartell publicitari de la pel·lícula *Don Quijote de la Mancha*, dirigida per Rafael Gil i protagonitzada per Rafael Rivelles i Joan Calvo, de 1947.

Manuscrits

El 2010 han entrat diversos fons i documents d'entre els quals destaquen el donatiu de la família Alós-Moner; el de Josep Maria Benet i Jornet; el fons literari de Maria Barbal; el fons de Jeroni de Moragas; el conjunt de cartes i fotografies de Carme Karr; el fons de Joan Junceda; la correspondència de Carles Pirozzini i documentació sobre l'Exposició Universal de 1888; el fons de l'escultor Joaquim Ros i Bofarull; el de l'escriptor Jordi Sarsanedas; un poema de temàtica venatòria de Josep Maria de Sagarra; i dues cartes de Josep Maria Junoy;

Música

D'entre les compres destaquen un conjunt de documents relacionats amb Manuel Valls i Gorina, majoritàriament correspondència; una partitura de butxaca del Concert per a piano i orquestra núm. 2, op. 83, de

Johannes Brahms, amb una dedicatòria autògrafa de la pianista anglesa Fanny Davies (1861-1934); i el llibret ciclostilat de la sarsuela *El din don* de Lluís Gonzaga Jordà i Rosell.

Així mateix, s'han rebut les següents donacions destacades: el fons del compositor Josep Valls i Royo; el del compositor Joaquim Homs; les partitures de la col·lecció familiar Gomis-Bertrand; i el conjunt de partitures de danses popular i obres per a orquestra d'Antoni Ros-Marbà:

Dipòsit Legal (Bibliografia catalana)

El 2010 han ingressat per Dipòsit Legal 81.943 documents de diversos tipus: llibres, revistes, material gràfic, sonor, audiovisual, etc. S'han assignat un total de 47.781 números nous (42.943 a Barcelona, 1.611 a Girona, 1.413 a Lleida i 1.814 a Tarragona).

El Dipòsit Legal de Catalunya, integrat en la Biblioteca de Catalunya, és el receptor de la producció editorial i audiovisual catalana. La seva funció principal és recollir i preservar el conjunt de la producció editada a Catalunya en qualsevol suport i fer-ne possible el seu accés.

Documents gràfics

Durant el 2011 s'han incorporat diversos fons i documents gràfics. D'entre les donacions destaquen la del fons de la pintora Núria Llimona, de cartells, làmines, fotografies i dibuixos originals, i de documentació personal i professional; i la del fons de l'escultor Joaquim Ros Bofarull, de documentació gràfica (dibuixos i gravats), documentació personal i professional, obra de creació, correspondència i altres materials.

Quant a les compres, s'han incorporat una col·lecció de cartells moderns; daguerreotips, serotips, autocroms, i fotografies de final de S. XIX i començament del XX; l'àlbum

romàntic d'Elisea Lluch, esposa de Joaquim Rubió i Ors; i *L'auca del sabater d'Ordís* de Carles Fages de Climent, amb dibuixos de Salvador Dalí i de J. Felip Vilà;

Documents sonors i audiovisuals

Han ingressat diverses donacions de les quals sobresurten el conjunt de 177 bobines del programa Hollywood Boulevard; els 132 rotlles de pianola del Palau de Pedralbes; la col·lecció de bobines sonores de la família Gomis Bertrand; i els enregistraments en diversos suports de Francesc Taverna-Bech;

Pel que fa a les compres destaca la incorporació de 30 rotlles de pianola adquirides per subhasta.

Publicacions periòdiques

Han ingressat 70 donatius de publicacions periòdiques. Destaquen el de la revista de sastreria *La moda elegante*; el de la *Gaceta de Madrid*; els 1.000 primers números de Cavall Fort; els de la 2a etapa del *TBO*; i els primers números de l'edició francesa *Olympic Magazine*, impresos a Barcelona.

S'han comprat 3 números singulars de publicacions periòdiques en les quals intervenen personalitats de la cultura

catalana: el reportatge sobre Dalí a *Life*, de setembre de 1945; el número especial dedicat a Dau al Set de *Cuadernos Guadalupe*, de 1977; i el número especial dedicat a Miró *d'Opus International*, de febrer de 1976.

La web catalana

El portal PADICAT (Patrimoni Digital de Catalunya), que té com a objectiu compilar, processar i donar accés permanent a la producció digital catalana va entrar en funcionament el 2006 i actualment està en ple rendiment.

A final de 2011 s'hi havien adherit unes 450 institucions diverses, mitjançant la formalització d'un conveni de col·laboració i contenia uns 44.400 llocs web amb un volum de 9,4 TB.

El projecte PADICAT compta amb la col·laboració del Centre de Supercomputació de Catalunya (CESCA) i el suport de la Direcció General de Telecomunicacions i Societat de la Informació. (<http://www.padicat.cat>)

3.2 Papers i Arxius incorporats recentment

Un dels objectius del Pla Estratègic 2009-2012 de la BC és desenvolupar i preservar la col·lecció. En aquest sentit es vol continuar la política de recuperació dels fons personals i patrimonials catalans. Durant el 2011 s'han emprès diferents accions que s'han concretat en la incorporació a la Biblioteca de diferents fons, papers i arxius d'entre els quals destaquen el de la il·lustradora Roser Capdevila; el del dramaturg Josep Maria Benet i Jornet; el de l'escriptora Maria Barbal; el del dibuixant Enric Cluselles; i el fons de l'escriptor Jordi Sarsanedas.

Acte de donació del fons de Roser Capdevila

La pianola de la BC

La pianola es va adquirir l'any 2009, juntament amb un lot de 74 rotlles de pianola que pertanyien a la família Arnús-Sert. Els seus orígens són ben aristocràtics: segons ens explica la Maria del Mar Arnús de Urruela, la va adquirir la germana del seu avi, Isabel de Urruela, marquesa de Retes. La família Arnús sempre ha estat molt aficionada a la música. El rebesavi de la nostra informadora, Evarist Arnús, va crear el Teatre Líric de l'Eixample (1881-1900).

Es tracta d'un model Apollo Player Piano construït per la Melville Clark Co., de Chicago, l'any 1913. Va ser restaurada pel taller Parts Piano del Poble Sec de Barcelona el 2010. No podem assignar l'invent de la pianola a una persona concreta, però va ser Edwin Scott Valey (Detroit) qui va posar en comú diversos mecanismes preexistents per construir la primera pianola cap al 1890. La companyia que les va comercialitzar va ser la Aeolian Company nord-americana, el 1898, arribant a Europa amb el nou segle. Fins que el disc de pedra va començar a arraconar-les, cap als anys quaranta, es creu que es van vendre al voltant de dos milions de pianoles a tot el món.

La pianola funciona gràcies a un enginyós mecanisme pneumàtic. De fet és un piano al qual se li ha incorporat un automatisme. Simplificant, podem dir que una manxa succiona aire a través dels 88 forats d'una barra per davant de la qual passa el rotlle de paper foradat. La barra té tants forats com tecles té el piano. La manxa s'acciona amb uns pedals. La nostra pianola té, a més a més, incorporat un motor elèctric. Quan el fem anar, el rotlle es va desenrotllant passant per davant de la barra: quan els forats del paper coincideixen amb els de la barra, l'aire succionat per la manxa pot passar a través de cadascun dels tubs que connecten cada forat amb el mateix nombre de petites manxes que accionen el mateix nombre de palanques que premen les tecles com si algú les toqués. La disposició dels forats al rotlle és el que fa que soni una melodia amb el seu acompanyament o altra.

La majoria de rotlles porten indicacions per donar expressió a la peça musical mitjançant uns comandaments.

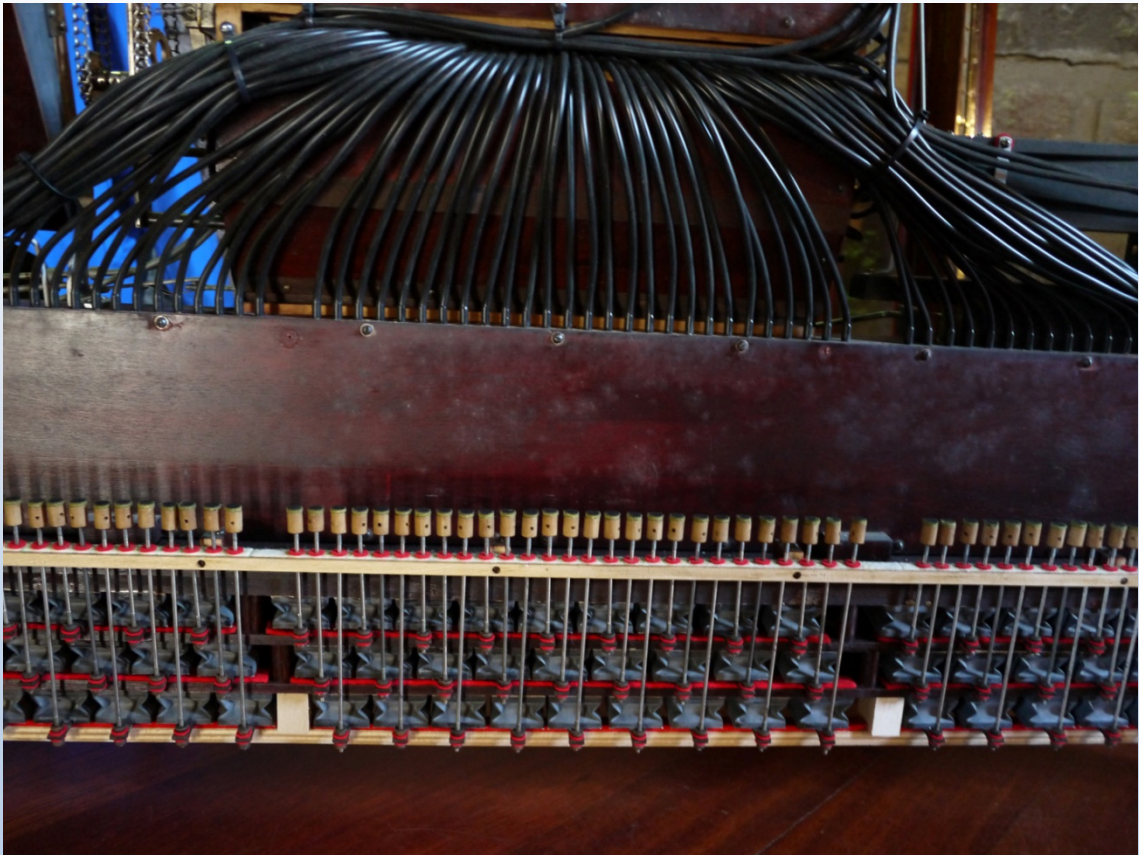
Des del maig de 2011, fem anar la pianola de dilluns a dijous a les 9 del matí amb una triple finalitat: comprovar l'estat físic dels 1.700 rotlles que tenim catalogats, enregistrar el so i donar la benvinguda als nostres usuaris més matiners. Un rotlle pot durar de 2 a 3 minuts, els més curts, fins a 10 o 12 minuts els més llargs. Durant aquest primer any hem fet sonar 210 rotlles i n'hem enregistat 184. Durant la jornada de portes obertes que fa la Biblioteca per Sant Jordi, la fem funcionar durant tot el dia (enguany van sonar 35 rotlles).

Els rotlles contenen peces de diversos tipus de música: clàssica, ballables (valsos, sardanes, tangos, fox-trots, etc.), cuplets, fragments d'òperes, sarsueles, etc. Destaquen els anomenats "rotlles d'artista", impressionats per pianistes i compositors (del nostre àmbit destaquem: Enric Granados, Alexandre Vilalta, Frank Marshall, Paquita Madriguera o Manuel Blancafort).

Hem tingut les primeres comandes d'enregistrament i les primeres audicions per a investigadors (sobre la *Iberia* d'Albéniz, per una banda, i sobre l'obra d'aquest compositor en qualsevol suport per una altra; també sobre sardanes i música de revista). Entre les comandes d'enregistraments destaquem el cuplet *Els mossos de l'esquadra* o *Els segadors* amb arranjament de Lluís Millet, per a sengles documentals. Podem destacar també l'interès demostrat per una artista alemanya per fer un concert de música contemporània a la seu de la Biblioteca de Catalunya la propera tardor.

Amb la restauració i posada en marxa d'aquesta pianola en un organisme públic, esperem contribuir a la recuperació d'un patrimoni que -fins ara- a casa nostra havia quedat adormit alhora que representa un agraïment a tantes persones que, amb les seves donacions de rotlles, han fet possible aquesta contribució.

Ramon Sunyer

Foto: Svantje Busshoff

3.3 La Biblioteca Digital

Google Llibres

El 2010 han continuat les tasques de digitalització de llibres de cinc biblioteques catalanes liderades per la Biblioteca de Catalunya (Ateneu Barcelonès, Centre Excursionista de Catalunya, Monestir de Montserrat i Seminari de Barcelona) en el marc de Google Llibres. La participació de les cinc biblioteques en el projecte permetrà fer accessibles a Internet centenars de milers de llibres la qual cosa significa, a més d'una millora en l'accés a la informació, una gran oportunitat per a la projecció de la cultura catalana a Internet. En acabar el 2011 s'hi han processat prop de 100.000 llibres bona part dels quals ja es poden trobar a Google Llibres (<http://books.google.cat/>)

Europeana

La Biblioteca de Catalunya és un dels socis col·laboradors del portal Europeana (<http://www.europeana.eu/portal/>), la biblioteca multimèdia digital europea.

A Europeana es troben 41.313 objectes digitals (fotografies, llibres, pergamins, segells, mapes, cartells, etc.) entre documents de la Memòria Digital de Catalunya i la Cartoteca Digital de l'ICC. D'aquests, 14.939 són de la Biblioteca de Catalunya, corresponents a 14 col·leccions.

Així mateix, la Biblioteca de Catalunya ha actuat com a facilitadora per a la incorporació de les col·leccions de 10 institucions catalanes més: Arxiu Històric de Girona, Biblioteca de Comerç i Turisme, Biblioteca Museu Víctor Balaguer, Centre de Lectura de Reus, Consell Català de l'Esport, Biblioteca de l'Esport, II·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona, Institut Cartogràfic de Catalunya, Institut d'Estudis Ilerdencs, Universitat de Girona i Universitat de Lleida.

ARCA

La BC impulsa el projecte ARCA (Arxiu de Revistes Catalanes Antigues, <http://www.bnc.cat/digital/arca/index.html>). És un portal d'accés obert que inclou publicacions periòdiques tancades que han estat representatives dins la cultura i la societat catalanes. ARCA permet als usuaris accedir a les col·leccions senceres de les publicacions sense haver de perdre temps i esforços en la seva localització i consulta a diferents institucions. A més, facilita la recuperació i la preservació del patrimoni hemerogràfic català, ja que el fet de disposar de substituïts digitals dels documents minimitza l'ús dels originals i el seu desgast. En finalitzar l'any s'hi poden consultar 296 títols i hi col·laboren 20 institucions o entitats.

RACO (Revistes Catalanes d'Accés Obert)

La Biblioteca de Catalunya participa en el portal RACO (Revistes Catalanes amb Accés Obert, <http://www.raco.cat>), juntament amb el Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya, un dipòsit des del qual es poden consultar, en accés obert, els articles a text complet de revistes científiques, culturals i erudites catalanes. A RACO es troben més de 138.000 articles de 348 revistes de 60 institucions.

Fons digitalitzats

La Biblioteca de Catalunya ha adoptat una política de digitalització sistemàtica dels seus fons, tant publicacions periòdiques com manuscrits, impresos, etc. A més, té un paper actiu en l'impuls de projectes de digitalització com els següents:

- Memòria Digital de Catalunya (MDC)

La Memòria Digital de Catalunya (<http://mdc.cbuc.cat/index.php>) és un repositori cooperatiu, coordinat pel CBUC i la BC que permet la consulta en accés obert de col·leccions digitalitzades de diferents institucions.

La seva principal finalitat és augmentar la visibilitat i consulta del patrimoni català. Conté aproximadament 1.660.000 imatges/documentos repartides en 64 col·leccions.

En la MDC es poden trobar col·leccions digitalitzades de la Biblioteca de Catalunya d'incunables, manuscrits, llibres impresos, material gràfic, partitures, enquadernacions artístiques, cartells, fons fotogràfics, etc. Aquestes col·leccions estan obertes i s'hi estan incorporant nous documents digitalitzats.

- Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes (BVMC)

La BC, en col·laboració amb la Universitat d'Alacant, ha digitalitzat durant el 2011 un bon nombre de documents del fons de la Biblioteca de Catalunya, tant impresos com manuscrits o documents sonors. Aquests documents es poden consultar en línia al portal de la Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes (www.cervantesvirtual.com).

Preservació digital

La Biblioteca de Catalunya ha implementat un pla de preservació digital que ha de garantir la perdurabilitat dels documents digitals que formen part de la seva col·lecció.

Com a responsable de la preservació del patrimoni bibliogràfic a Catalunya la BC ha dedicat molts recursos a digitalitzar documents analògics, alhora que ha incorporat als seus fons

documents creats directament en format digital.

El 2011 ha entrat en funcionament el repositori de preservació COFRE que garanteix la perdurabilitat d'aquests documents.

A final d'any s'hi han carregat uns 46.000 documents digitals, que ocupen uns 5 TB.

CLACA (Clàssics Catalans)

El projecte CLACA, un portal per donar a conèixer l'obra dels autors clàssics catalans i incrementar la presència de continguts catalans a Internet, és accessible des de 2006. Els usuaris tenen a l'abast una guia unificada sobre Joan Maragall, Jacint Verdaguer o Francesc Eiximenis amb els documents organitzats, digitalitzats i localitzats, i també s'hi poden trobar recursos o enllaços relatius a altres autors (Fèlix Cucurull, Joaquim Homs, Mercè Llimona, Frederic Mompou i Santiago Rusiñol). Això permetrà identificar i localitzar les col·leccions disperses tant de manuscrits com d'impresos, o qualsevol altre suport, relatives a autors clàssics catalans.

(<http://www.bnc.cat/fons/claca.php>)

4. TREBALLAR A LA BC

El 2011 ha continuat el pla d'estades internes voluntàries de personal de la BC en altres unitats de treball diferents a l'habitual. Hi han participat 8 persones.

4.1 Comunicació interna

S'han portat a terme trobades periòdiques de caràcter bimestral entre la directora i el personal de la Biblioteca (Espai de Trobada) amb l'objectiu de potenciar la comunicació. Així mateix, s'ha continuat la distribució del butlletí electrònic adreçat al personal de la BC (Comunicació a la BC) iniciada el 2004.

4.2 Estades internes

El 2011 han continuat les estades internes de treballadors de la BC que tenen com a objectius principals millorar el coneixement de la Biblioteca, les relacions personals i les habilitats i competències personals

8 persones han fet una estada en altres unitats de treball. La valoració global mitjana de les estades ha sigut de 4,5 sobre 5.

Com a conseqüència de l'avaluació realitzada el 2010 s'han introduït algunes modificacions en les condicions de les estades, i s'han publicat a la Intranet guies de les tasques a fer a cada unitat durant l'estada.

L'Arxiu Joan Maragall

Centre documental especialitzat en Joan Maragall amb rang de patrimoni nacional. La casa del poeta com a lloc de memòria visitable dins del programa d'activitats.

El fons documental de l'Arxiu primer cabia en una capsa, més tard, en engrandir-se passà a una prestatgeria familiar prop dels llibres de coberta de pergamiu i dels avis i dels llibres dels *comptes fets* del pare, llibres d'història, literatura a la violeta, i fascicles de lectura fantasiosa. Poc a poc en el decurs del temps, el petit nucli efervescent de vida va ser ubicat en altres mobles i traslladat a diversos pisos, sempre creixent en nombre i en qualitat. Avui aquest fons documental, que s'inicià amb una llibreta de cal·ligrafia infantil, compta amb 25.000 documents i és consultable a la pantalla lluminosa de l'ordinador.

Va ser Joan Anton Maragall Noble qui va crear l'Arxiu amb la intenció de fer-ne un centre documental especialitzat ubicat en les mateixes estances on va viure el seu pare els seus darrers 11 anys. Una vegada prescrits els drets d'autor sobre l'obra del seu pare, Joan Anton Maragall, essent ja molt gran, va emprendre l'esforç gegantí de transformar el que havia estat una biblioteca familiar i un arxiu de documents per a confeccionar-ne les Obres Completes, en un arxiu públic, tant per assegurar-ne la inviolabilitat i el manteniment, com per donar a conèixer la vida i l'obra del poeta. Va ser, doncs, el conegut galerista qui, essent-ne propietari de la planta baixa de la torre de Sant Gervasi, i després d'haver negociat les indemnitzacions amb tots els seus germans respecte als llibres, els documents i el mobiliari, va traçar les línies organitzatives i legals que més tard, i en mans dels responsables de l'Administració, serien perfeccionades per catalogar el material a fi d'adaptar-lo a les normatives d'intercanvi bibliogràfic internacional. Per tal de fer el llegat encara més atractiu per a l'administració s'hi afegí un nombre elevat d'obres d'art, la majoria eren propietat de les filles grans del poeta, les quals quedarien aixoplugades en la casa paterna fins a llur mort.

El document de la donació expressa que la finalitat d'aquesta és que sigui dedicat a «l'estudi de l'obra de Joan Maragall i de la cultura catalana de la seva època» sota la denominació impositada de les paraules *Arxiu i Maragall*.

És significatiu que, en el document notarial de donació a l'Administració, el mobiliari i els quadres tinguin el doble de valor que el fons documental. En canvi, la Generalitat, amb bon criteri, prioritzà la valoració del fons documental en entendre que aquest tenia un caràcter únic de recull o de col·lecció, irrepetible i molt valuós. Es va posar en custòdia sota el marc legal del Sistema Bibliotecari de Catalunya, Llei 4/1993, del 18 de març, i més específicament se li va assignar la categoria de Secció de Reserva de la Biblioteca de Catalunya, perquè quedés assegurat tant l'augment del fons com la preservació i la difusió, sempre sota la cobertura de màxim nivell de tractament en qualsevulla normativa.

Actualment, aquesta secció de la BC, ubicada al carrer d'Alfons XII, núm. 79, 2a porta, de Barcelona (just al costat de Plaça Molina) és una unitat d'informació patrimonial cohesionada basada en la relació de la col·lecció personal d'un escriptor, i l'exposició permanent dels àmbits privats on va viure: lloc de memòria reverencial i alhora centre d'estudi. Així, doncs, l'Arxiu Joan Maragall té tres vessants principals:

- Centre documental.
- Exposició permanent.
- Actes de difusió.

Com a centre documental o biblioteca especialitzada, els 25.000 documents personals són diversificats en: manuscrits, impresos, iconografia, enregistraments sonors i audiovisuals, material d'arxiu i col·lecció de lliure accés. En general, tot el fons ha crescut de manera harmònica i en quantitat considerable. L'organització dels documents conserven el rastre de quan van ser la matriu de les *Obres Completes* de Joan Maragall; els topogràfics, tot i haver estat simplificats i homogeneïtzats, recorden l'antic ordit, que remetia als mobles d'antiquari que hom pot veure en l'exposició permanent a la casa del poeta. A dia d'avui, tots els impresos estan catalogats i bolcats al catàleg de Biblioteca de Catalunya. Els originals del poeta, l'epistolari creuat i l'obra literària, han estat escanejats i posats a l'abast de tothom dins de les col·leccions digitalitzades de la Biblioteca de Catalunya.

L'Arxiu té com a missió recollir, conservar i difondre la bibliografia i la biografia del poeta, així com vetllar pel seu manteniment. Per assolir aquest ampli ventall de responsabilitats, a banda dels serveis transversals dels equips tècnics de la BC, també gaudeix de l'assessorament professional i pressupostari del Departament de Cultura.

La consulta d'aquest llegat ha estat i és cada dia més un element imprescindible per als investigadors que s'endinsin en l'estudi no només de l'autor o de la persona Joan Maragall, sinó també de l'època a cavall entre els segles XIX i XX, en qualsevol de les disciplines.

L'Arxiu ofereix un programa d'actes molt variat: presentació de llibres, conferències, lectura de poemes, celebracions commemoratives, exposicions, rutes literàries, visites guiades, tant didàctiques, com generalistes. Seguint les recomanacions europees en matèria de promoció de fons documentals i cases d'escriptors, hom s'esforça per organitzar aquestes manifestacions conjuntament amb altres institucions culturals afins; també s'intenta potenciar en tot moment la hibridació d'usuaris diferents amb un ample ventall de conferenciants que ofereixen diverses claus interpretatives dels textos a la llum de les inquietuds de les noves generacions, sense deixar de resseguir una línia clàssica del que hom vol trobar en la casa modernista que fou la residència familiar de Joan Maragall.

La commemoració de l'Any Maragall 2011 ha representat, per a l'Arxiu, un moment d'exigència i un repte, tant com a suport de consulta de totes i cada una de les moltes manifestacions que s'han organitzat, com de produccions pròpies. S'han organitzat diversos esdeveniments, tots ells amb gran acceptació i afluència, com ara: concerts de música de cambra (*Els dimarts de Maragall: música i literatura*); un cicle de lectures comentades (*IV cicle de lectures i anàlisi de poemes i escrits de Joan Maragall*); una ruta literària per visualitzar la Barcelona del XIX a través dels ulls de Verdaguer i Maragall (*Verdaguer i Maragall: altures i senderes*. La publicació electrònica de la revista *Haidé. Estudis maragallians*, amb la participació dels més prestigiosos especialistes en Maragall. I com a cloenda, una exposició bibliogràfica *Maragall, terror espiritual* i l'edició del catàleg.

Dolça Tormo i Ballester
Cap de l'Arxiu

5. QUINS SÓN ELS NOSTRES ALIATS?

La Biblioteca de Catalunya col·labora i coopera amb altres organitzacions del seu àmbit per sumar esforços i compartir recursos amb l'objectiu de millorar el servei als usuaris.

5.1 CBUC (ConSORCI de Biblioteques Universitàries de Catalunya)

La Biblioteca de Catalunya forma part del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya, que té per missió millorar els serveis bibliotecaris mitjançant la cooperació. Durant el 2011 la Biblioteca de Catalunya ha desenvolupat diversos projectes en col·laboració amb el CBUC i altres institucions.

GEPA

El GEPA (Garantia d'Espai per a la Preservació de l'Accés) és un magatzem cooperatiu del CBUC situat a Lleida. Té com a finalitat conservar aquells documents de les biblioteques amb un baix ús, garantir la seva preservació futura i la seva accessibilitat quan alguna biblioteca ho requereixi. Hi participen, a més del CBUC, l'Ajuntament de Lleida, el Departament de Cultura i la Secretaria d'Universitats i Recerca del Departament d'Educació.

RECERCAT

El CBUC i el Centre de Supercomputació de Catalunya (CESCA) gestionen el RECERCAT, un dipòsit institucional cooperatiu de documents digitals inèdits en matèria de recerca, obert a la participació de totes les universitats i centres de recerca. El projecte permet donar més

visibilitat i difusió a aquest tipus de documents. A finals de 2011 s'hi poden consultar uns 29.510 documents en 473 col·leccions de les 22 institucions participants.

RACO, ARCA, Memòria Digital de Catalunya

Els projectes RACO i ARCA, dels quals ja s'ha parlat en l'apartat "la Biblioteca Digital", es duen a terme en col·laboració amb el CBUC i el CESCA. Aquestes iniciatives, juntament amb el RECERCAT, el PADICAT i el CLACA, han estat el punt de partida d'un dipòsit digital col·lectiu, la Memòria Digital de Catalunya, que recull el coneixement i la cultura catalanes, alhora que contribueix a situar Catalunya en una posició de desenvolupament i accés a la informació a l'alçada dels països europeus de referència en l'àmbit de les biblioteques. En acabar el 2011 conté 1.660.000 imatges (de 24.848 documents) repartits en 64 col·leccions.

5.2 Google Llibres

La col·laboració de la Biblioteca de Catalunya, l'Ateneu Barcelonès, el Centre Excursionista de Catalunya, l'Abadia de Montserrat i el Seminari de Barcelona amb Google ha possibilitat que a final de 2011 es puguin consultar a Google Llibres bona part dels gairebé 100.000 llibres processats.

5.3 Europeana

La BC és part activa d'Europeana, que té com a objectiu donar accés a milions d'objectes digitals, incloses pel·lícules, fotografies, pintures, enregistraments sonors, mapes, llibres, manuscrits, diaris i material d'arxiu, procedents de biblioteques, arxius, museus i institucions culturals dels 27 membres de la UE.

6. PUBLICACIONS

La Biblioteca de Catalunya desenvolupa la seva política específica de publicacions, tant edicions pròpies com coedicions.

6.3 Altres edicions

- DVD *Joan Maragall. L'oda infinita I*. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 2011.
- DVD *Joan Maragall. L'oda infinita II*. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 2011.

6.1 Publicacions impreses

- *Una colla anomenada Cargol*. Es Escobedo, Joana; Cadena, Josep M. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 2011.
- *Maragall, terror espiritual*. Tormo, Dolça; Trabal, Jaume. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 2011.

6.2 Publicacions electròniques

- *Complements al llibre La Biblioteca Carles Riba-Clementina Arderiu*. Medina, Jaume. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 2011.
- *Haidé*. Estudis maragallians. Butlletí de l'Arxiu Joan Maragall. Núm. 0. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 2011.

7. AGRAÏMENTS

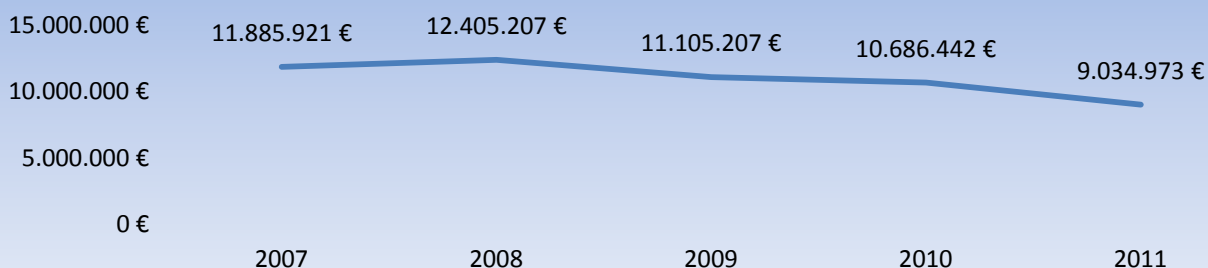
La Biblioteca de Catalunya incrementa constantment el seu patrimoni gràcies a la generositat de les persones, organitzacions, entitats, institucions, etc. que hi han fet donacions. En el web de la BC es pot consultar la llista de donants, tant particulars com entitats

(http://www.bnc.cat/content/download/10905/111441/version/2/file/relacio_donants_BC.pdf)

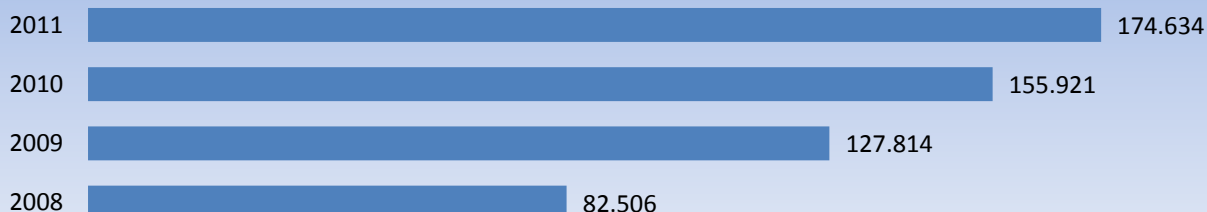
8. ESTADÍSTIQUES

De tots els indicadors estadístics de la BC en destaquem tres especialment significatius. Els registres al catàleg i els documents consultats s'han incrementat respecte els anys anteriors. El nombre d'usuaris de la BC ha crescut significativament, especialment el d'usuaris remots.

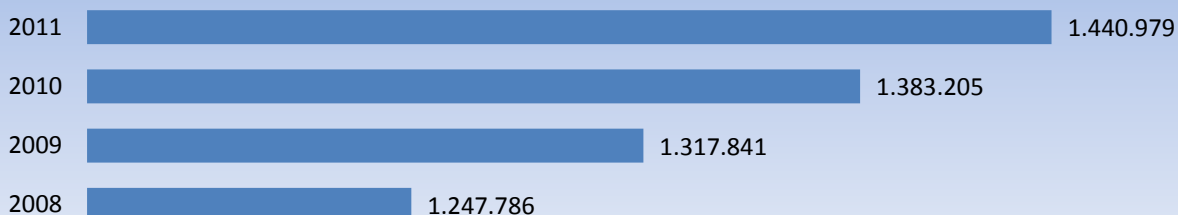
Evulció del pressupost

Documents consultats

Registres al catàleg

Total usuaris

